

Интеграция словосочетания в современном английском языке : дис. докт. филол. наук : про Іванович. – Житомир, 1985. – 328 с.

Словосложение как процесс номинации и его отличительные формальные и содержательные характеристики / Е.С. Кубрякова // Теоретические основы словосложения и вопросы создания сложных лексических единиц: межвуз. сб. науч. тр. / Пятигорский пединститут. – Пятигорск, 1988. – С. 3–23.

8. Левицкий А.Э. Функциональные подходы к классификации единиц современного английского языка / Левицкий А.Э. – К. : АСА, 1998. – 362 с.

9. Мешков О.Д. Словосложение в современном английском языке / Мешков О.Д. – М.: Высшая школа, 1985. – 187 с.

10. Омельченко Л.Ф. Английская композита : структура и семантика: дис. докт. филол. наук: 10.02.04 / Омельченко Лариса Федоровна. – К., 1989. – 493 с.

11. Полюжин М.М. Функциональное словосложение и префиксальные ономазиологические категории в английском языке / М.М. Полюжин, Л.Ф. Омельченко. – Ужгород : Ужгородский гос. ун-т, 1997. – 99 с.

12. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / Смирницкий А.И. – М.: Высшая Школа, 1998. – 260 с.

13. Старикова Е.Н. Лингвистические чтения. Проблемы словообразования. Лингвистика текста / Старикова Е.Н. Раевская Н.Н., Медведева Л.М. – К.: Вища школа, 1985. – 176 с.

14. Adams V. An Introduction to Modern English Word-formation / Adams Valerie. – London: Longman, 1973. – 230 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Віталій Соколов – кандидат філологічних наук, доцент кафедри викладання другої іноземної мови Запорізького національного університету.

Наукові інтереси: когнітивна семантика, соціофункціональна лінгвістика, словотвір, неологія.

ВПЛИВ КОНТЕКСТУ НА АРХІТЕКТОНІКУ ПРЕФІКСАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У ТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЗЕТНОЇ СТАТТІ

Лариса ВОЛОВИК (Полтава, Україна)

У статті розглядаються проблеми впливу контексту на особливості словотвірної структури німецьких префіксальних дієслів – економічних термінів з префіксами be-, ge-, er-, ver-, zer-, ent-, emp-, miss-. Дослідження виконано на матеріалі перекладу німецьких економічних текстів.

Ключові слова: словотвірна модель, словотвірне значення, мікромодель, твірна основа, похідна основа.

The article deals with the problems of influence of context on word-formation structure of German prefixed verbs – economic terms with prefixes be-, ge-, er-, ver-, zer-, ent-, emp-, miss-. The research has been made on the basis of the translation of German economic texts.

Keywords: derivational pattern, derivational meaning, micro pattern, derivational stem, derived stem.

Вивчення структур твірних та похідних основ дієслів як структурних елементів тексту є важливим аспектом в аналізі текстотвірних потенцій словотвірних одиниць.

Твірні основи дієслова реалізують свої словотвірні можливості за словотвірними моделями, які є характерними для німецької мови. Словотвірна модель являє собою морфологічно і лексико-семантично обумовлену структурну схему, за якою можуть бути утворені серії словотвірних конструкцій з однаковою структурою [2: 79].

Словотвірні моделі реалізуються за визначеними правилами і відіграють все більш значиму роль в аналізі текстотвірних потенцій словотвірних одиниць.

Розглянемо словотвірні моделі префіксальних сильних дієслів, які функціонують у економічному тексті. Твірна основа кореневих дієслів, вступаючи у внутрішню валентність з автохтонними невідокремлюваними дієслівними префіксами утворюють похідні основи префіксальних дієслів за основною словотвірною моделлю, яка функціонує в тексті: $M_1:SV_{st}=Präf.+SV_{st}$: *treiben Handel* – займатися торгівлею → *be//treiben* – займатися (чим-небудь), проводить (компанію):

„*Ich treibe Handel. Ich betreibe Selbstmarketing, wenn ich positive Kontakte zu anderen aufbaue und meine Begeisterung und mein Engagement für bestimmte Themen vermitteln kann*” [6: 5].

Субстантивований інфінітив префіксальних сильних дієслів утворюється за словотвірною моделлю: $M_2:SN=SN:SV(Präf.+SV_{st})+en$, яка представлена в економічному тексті: *sich bestreben* – старатися, прагнути → *das Bestreben*.

„Die Menschen bestreben sich die zahlreiche Wünsche zu erfüllen. Diese Wünsche nennt man im wirtschaftlichen Sprachgebrauch Bedürfnisse. Also: Bedürfnis bedeutet das Empfinden eines Mangels mit dem Bestreben, diesen Mangel zu beheben“ [1: 8].

Прикладом функціональної трансорієнтації одиниць одного рівня може слугувати конверсія лексичних одиниць. Шляхом конверсії основи інфінітива утворюються безафіксно-похідні іменники від твірних основ префіксальних сильних дієслів та відображаються в економічному тексті: $M_2 SN=SN:SV_{inf}((Präf.+SV_{st.})\rightarrow SN)$: *ver//tragen* (u, a) – укладати договір → *der Vertrag* – договір, контракт, *wider//rufen* – відмінити → *der Widerruf* – відміна, відказ.

„Ob die Menschen arbeiten oder Freizeit verbringen, ob sie Geld ausgeben oder sparen, etwas kaufen oder verkaufen, Vertrag abschließen, Miete, Heizung zahlen immer handelt es sich um wirtschaftliche Vorgänge. Alle wirtschaftenden Menschen treffen täglich Entscheidungen, vertragen und beeinflussen dadurch wirtschaftliche Vorgänge“ [1: 8].

„Jede Bestellung kann widerrufen werden. Da die Bestellung jedoch wirksam wird, wenn sie dem anderen zugeht, muss der Widerruf spätestens zusammen mit der Bestellung beim Verkäufer eingehen“ [6: 5].

Шляхом конверсії твірних основ прстєрита утворюються безафіксно-похідні іменники від твірних основ префіксальних сильних дієслів, які подані в економічному тексті: $M_3 SN=SN:SV_{imp}((Präf.+SV_{st.})\rightarrow SN)$: *be//treiben* (ie, ie) – займатися (чим-небудь) → *der Betrieb* – виробництво:

„Der Begriff „Betrieb“ bringt die technisch-organisatorische Seite von Wirtschaftseinheiten zum Ausdruck.

Als institutioneller Begriff wird „Handel“ für alle Institutionen, die ausschliesslich oder überwiegend der Begriff „Handel betreiben“, verwendet“ [5:8].

Виявлені словотвірні моделі віддієслівних суфіксальних іменників, що утворюються від твірних основ префіксальних сильних дієслів в німецькій економічній термінології та відображені в тексті:

$M_6 SN=SN:SV(Präf.+SV_{st.})+Suf_{-er}$: *be//werben, sich* – подавати заяву (про що-небудь) → *der Bewerber* – претендент, кандидат:

„Wir werben uns um eine Stelle. Die meisten Bewerber sind nur noch fokussiert auf das Studium und seine Ergebnisse und denken nicht an das, was sie auch vor und neben der Hochschule geleistet haben“ [5:8].

За словотвірною моделлю: $M_6 SN=SN:SV(Präf.+SV_{st.})+Suf_{-ung}$, утворені іменники, які найшли своє відображення в тексті: *be//werben, sich* – подавати заяву (про що-небудь) → *die Bewerbung* – заявка (на що-небудь); заява (про прийняття на роботу):

„Die Bewerbungen, die in der zweiten Woche eintreffen, sind tendenziell besser“, betont er. Der Bewerber müsse ich intensive mit dem Unternehmen und der Position auseinandersetzen und sich fragen, welchen spezifischen Nutzen er dem Unternehmen bieten könne. „Ich denke, dass sich die Menschen zu viel werben und zu wenig in die Detailprüfung gehen“, erklärt Mühlenhoff“ [6: 5].

Словоскладання є характерною особливістю словотвору німецької мови. Словоскладання є одним із найдавніших і в той же час найпродуктивніших способів утворення іменників у німецькій мові. Утворення похідних основ складних іменників з першим словотвірним компонентом – віддієслівним іменником – конверсією твірної основи інфінітиву префіксального сильного дієслова відбувається за моделлю:

$M_{10} SN=SN:(SV:Präf.+SV_{st.})+SN$: *wider//rufen* – відмінити → *der Widerruf* – відміна; відказ:
„Jede Bestellung kann widerrufen werden. Da die Bestellung jedoch wirksam wird, wenn sie dem anderen zugeht, muss der Widerruf spätestens zusammen mit der Bestellung beim Verkäufer eingehen.

Widerrufbriefe müssen die Änderung der Bestellung beziehungsweise den Rücktritt von der Bestellung genau begründen“ [6: 5].

Утворення похідних основ складних іменників з другим словотвірним компонентом – віддієслівним іменником – конверсією твірної основи інфінітиву префіксального сильного дієслова відбувається за $M_{10} SN=SN+SN:(SV:Präf.+SV_{st.})$ та відображається в економічному

тексті: *er//halten* (ie, a) – зберігати → *der Datenerhalt* – зберігання даних, *ver//tragen* (u, a) – заключати договір → *der Kauf//vertrag* – договір покупки.

„Vielzahl von Bewerbungen erhalten, kann es auch passieren, das seine E-Mail-Bewerbung im Spam-Filter hängen bleibt.

Bei per Mail versendeten Initiativbe-werbungen ist es für die Unternehmen wegen der Unterschiedlichkeit des Datenerhaltes sehr zeitaufwendig, diese aufzubereiten, um zu prüfen, ob eine Einsatzmöglichkeit besteht” [6: 6].

„Ob Sie ein Fernsehgerät oder eine Tüte Milch, ein Paar Schuhe oder ein Auto kaufen, in jedem Fall vertragen Sie. Aus diesem Kaufvertrag entstehen auf beiden Seiten bestimmte Rechte und Pflichten” [5:8].

В економічному тексті зустрічаються словотвірні моделі:

$M_{10}SN=SN:(SV:Präf.+SV_{st.})+SN$ – модель утворення похідних основ складних іменників з першим словотвірним компонентом, віддієслівним іменником – конверсією твірної основи претерита префіксального сильного дієслова: *ver//treiben* (ie, ie) – продавати, збувати → *die Vertriebs//firma* – фірма по збуту:

„Bayer ist eine Vertriebsfirma, das unter anderem Arzneimittel produziert. Bauer produziert und vertreibt rezeptfreie Arzneimittel gegen Schmerzen, Husten und Erkältung” [5:8].

Похідна основа складних економічних термінів іменників з першим словотвірним компонентом, віддієслівним суфіксальним іменником з суфіксом -ung, утворюється за словотвірної моделлю: $M_{10}SN=SN((SV:Präf.+SV_{st.})+Suf_{.-ung})+SN$, та знаходить своє відображення в економічному тексті: *be//werben, sich* – подавати заяву (про що-небудь) → *die Bewerbungs//mappe* – папка заяв:

„Laut Studie bewirbt sich mehr als die Hälfte der befragten Stellensuchenden lieber mit einer Online-Bewerbung als mit einer klassischen Bewerbungsmappe” [4:10].

Похідна основа складних економічних іменників з першим словотвірним компонентом, віддієслівним суфіксальним іменником з суфіксом -er, утворюється за словотвірною моделлю:

$M_{10}SN=SN((SV:Präf.+SV_{st.})+Suf_{.-er})+SN$: *ver//treten* (a, e) – представляти (наприклад, фірму) → *die Vertreter//firma* – фірма-агент:

„Wir sind eine kleine Vertreterfirma. Seit einem Monat haben wir einen neuen Geschäftsführer, Herrn Mandl. Er leitet und vertritt unsere Firma” [4:10].

Похідна основа складних економічних іменників з другим словотвірним компонентом, віддієслівним суфіксальним іменником з суфіксами -er, -ung, утворюється за словотвірною моделлю:

$M_{10}SN=SN((SV:Präf.+SV_{st.})+Suf_{.-er,-ung})+SN$, та знаходить своє відображення в економічному тексті: *ver//treten* (a, e) – представляти (наприклад, фірму) → *die Handels//vertretung* – торгове представництво:

„Wir stellen Textilmaschinen für den europäischen Markt her – und jetzt möchten wir gern auch mit Firmen in Italien Kontakt aufnehmen. Wir möchten unsere Firma direkt in Italien vertreten. Die Handelsvertretung ist für unsere Firma besser” [3:11].

Однакові словотвірні моделі в тексті зустрічаються не часто, серед них найбільше частотні моделі префіксальних дієслів, композитів, субстантивації і моделі суфіксальних іменників.

Розглянемо модель, за якою утворюються префіксальні сильні дієслова:

$M_4SVst=Präf.+SV_{st.}$; і яка найчастіше трапляється в економічному тексті: *scheinen* (ie, ie) – світити → *er//scheinen* (ie, ie) – виходити (друком):

„Nur 1,2 Prozent der Fachartikel erscheinen auf Deutsch, 90,7 auf Englisch, 2,1 auf Russisch, in Biolabors ist die Umgangssprache fast ausschließlich Englisch, moderne Lehrbücher erscheinen überhaupt nicht mehr auf Deutsch” [6: 6].

Розглянемо моделі композитів в німецькому економічному тексті: $M_{10}SN=SN((SV:Präf.+SV_{st.})+Suf_{.-ung})+SN$, Словотвірна модель, за якою утворюються похідні основи складних економічних іменників з першим словотвірним компонентом, віддієслівним суфіксальним іменником з суфіксами -ung: *be//werben, sich* (a, o) – подавати заяву (про що-

небудь) → *der Bewerbungs//bereich* – сфера прийняття на роботу; *die Bewerbungs//form* – форма прийняття на роботу:

„Für die letztgenannte Variante müssen sich Bewerber in der Regel auf den Karriereseiten registrieren und gelangen über ein Log-in in den *Bewerbungsbereich*. Auch hier empfiehlt es sich, sich vorher zu informieren, welche *Bewerbungsform* gewünscht bzw. möglich ist“ [3:11].

В економічному тексті виявляється словотвірна модель утворення похідних основ складних іменників з першим словотвірним компонентом, субстантивованим інфінітивом: $M_{10}SN = SN((SV:Präf.+SV_{st.})+Suf_{.-ung})+SN: unter//nehmen (a, o)$ – починати (що-небудь) → *der Unternehmens//chef* – керівник підприємства:

„Japaner sprechen Ranghöhere im Unternehmen nicht mit ihren Namen sondern mit deren Positionsbezeichnungen, zum Beispiel „*Unternehmenschef*“, „*Geschäftsführer*“. Franzosen lieben Berufstitel und Anreden wie „*Monsieur le President*“ oder „*Monsieur le Presidentdirecteur general*“ für einen *Unternehmenschef*“ [6: 6].

Розглянемо словотвірну модель суфіксальних іменників в економічному тексті: $M_6SN = SN:SV(Präf.+SV_{st.})+Suf_{.-ung, -er}$: *be//werben, sich* – подавати заяву (про що-небудь) → *die Be//werbung* – заява (про прийом на роботу):

„Vergessen Sie nicht, in jeder E-Mail – *Bewerbung* eine vollständige Signatur mit Ihrer Anschrift und Telefonnummer anzugeben.

Denken Sie daran, Ihre *Bewerbung* über eine neutrale E-Mail-Adresse zu versenden“. „Darüber hinaus nutzen zu wenig *Bewerber* das Angebot einer telefonischen Kontaktaufnahme, bemerkt Mühlenhoff. Nur etwa 20 Prozent der *Bewerber* telefonieren vorher“ [6: 6].

Із наведених прикладів можна зробити висновок, що в якості способу зв'язку словотворчих структур в тексті розглянуті словотвірні моделі твірних та похідних основ префіксальних дієслів. У даному випадку, словотвірні структури розглядаються як засоби зв'язку, що утворюють когерентність економічного тексту.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Басова Н. В. Немецкий для экономистов / Н. В. Басова, Т. Ф. Гайвоненко. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. – 128 с.
2. Степанова М. Д. Методы синхронного анализа лексики / Мария Дмитриевна Степанова. – М. : Высшая школа, 1968. – 200 с.
3. Zeitung „Markt“ Ausgabe 36. – Goethe-Institut, 15. Jahrgang 2007. – 20 s.
4. Zeitung „Markt“ Ausgabe 37. – Goethe-Institut, 15. Jahrgang 2007. – 20 s.
5. Zeitung „Markt“ Ausgabe 39. – Goethe-Institut, 15. Jahrgang 2007. – 20 s.
6. Zeitung „Markt“ Ausgabe 40. – Goethe-Institut, 15. Jahrgang 2007. – 20 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лариса Воловик – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української та іноземних мов Вишого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Наукові інтереси: словотвір німецької економічної термінології, переклад німецького економічного тексту, проблеми лексикографії в німецькій мові.

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНВЕРСІЇ ЯК ПРОДУКТИВНОГО СПОСОБУ СЛОВОТВОРЕННЯ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Марина МЕЛАЩЕНКО (Полтава, Україна)

У статті розглядається явище конверсії як продуктивного способу словотворення в сучасній англійській мові, аналізуються різні підходи до тлумачення конверсії, проводиться лінгвістичне дослідження основних напрямків конверсії та виділяються її основні види.

Ключові слова: аббревіатура, конверсія, продуктивність, реконверсія, словотворення, субстантивація прикметників, часткова конверсія.

The article deals with the effect of conversion as a productive method of word formation in modern English language. Different approaches of the description of conversion are analyzed. Linguistic investigation of the main trends of conversion is maintained. Its main aspects are analyzed.

Key words: abbreviation, conversion, productivity, reconversion, word formation, substantivation of adjectives, partial conversion.